

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Семенова В.Г.
(підпис)
“__” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему:

**«ФАКТОРИ ТА РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БОСФОРЛІС»)»**
(назва теми)

Виконавець:

студент факультету економіки та управління
підприємництвом
Черногоров Георгій Ігорович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Кошельок Галина Володимирівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність формування доходу підприємства	6
1.2. Структуризація доходів підприємства	18
1.3. Фактори, що впливають на зміну доходу від різних видів діяльності підприємства	26
1.4. Підходи щодо управління доходами підприємства	32
Висновки до першого розділу	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «БОСФОРЛІС»	39
2.1. Загальна характеристика підприємства та його основних показників діяльності	39
2.2. Аналіз формування доходів і витрат підприємства	45
2.3. Аналіз ефективності формування та використання доходів підприємства	55
Висновки до другого розділу	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	61
3.1. Резерви зростання доходів підприємства	61
3.2. Заходи щодо зростання доходів підприємства	66
Висновки до третього розділу	72
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової конкуренції основною метою діяльності будь-якої підприємницької структури є одержання найбільшого прибутку, що напряду залежить від величини одержуваних доходів. Таким чином, доходи підприємств незалежно від галузі діяльності, форми власності та інших факторів одержують особливо важливе, ключове значення.

Питанням обліку та визнання доходів значну увагу у своїх працях приділяли такі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, В.М. Мельник, О.Д. Борзенкова, Д.В. Карпенко, І.Р. Коновалова, В.І. Євдошак, Ю.А. Маначинська, Д.В. Карпенко, Я.О. Остапенко, О.В. Попович, Н.Ю. Діденко та ін. Але, незважаючи на значну увагу науковців, умови визнання доходу, що застосовуються в Україні, мають низку недоліків та проблемних питань і тому потребують подальшого дослідження та вдосконалення.

Мета дослідження полягає в визначенні факторів і резервів зростання доходів підприємства. Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити економічну сутність формування доходу підприємства;
- структурувати доходи підприємства;
- визначити фактори, що впливають на зміну доходу від різних видів діяльності підприємства;
- з'ясувати підходи щодо управління доходами підприємства;
- охарактеризувати діяльність ТОВ «БОСФОРЛІС» і визначити його основні техніко-економічні показники на підставі наявної фінансової звітності за 2017-2019 рр.;
- провести аналіз формування доходів і витрат підприємства;
- проаналізувати ефективність формування та використання доходів підприємства;
- визначити резерви підвищення доходів підприємства;

– розробити конкретні заходи до зростання доходів підприємства ТОВ «БОСФОРЛІС».

Об'єктом кваліфікаційної роботи є визначення факторів і резервів зростання доходів підприємства ТОВ «БОСФОРЛІС».

Предметом дослідження при написанні даної кваліфікаційної роботи стали теоретичні та практичні аспекти аналізу факторів і резервів зростання доходів підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи та виконання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: діалектичний (під час пошуку, систематизації та обробки інформації); порівняння (для зіставлення даних у динаміці); системний аналіз (аналіз економічного стану досліджуваного підприємства); методи економічного аналізу (адитивний метод при проведенні факторного аналізу прибутку від реалізації продукції); розрахунково-аналітичний; методи економіко-статистичного аналізу з використанням ЕОМ: графічний, табличний, класифікації, зведення та групування даних.

Інформаційною базою дослідження є закони України, наукові публікації, фінансова, оперативна та статистична звітність ТОВ «БОСФОРЛІС» за 2017-2019 роки.

Практичне значення одержаних результатів може бути використано у діяльності ТОВ «БОСФОРЛІС» для визначення факторів і резервів зростання доходів підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати досліджень доповідалися автором і обговорювалися на дев'ятій міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 11-12 вересня 2020) та на III міжвузівській науково-практичній конференції «Незалежна Україна: вектори політичного та соціально-економічного розвитку» (10 квітня 2020).

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього рівня магістра опубліковано 1 стаття у науковому

студентському віснику Одеського національного економічного університету. Факультет економіки та управління підприємництвом.

У першому розділі розглянута економічна сутність доходу, види та склад доходів, фактори, що впливають на зміну виручки від реалізації продукції, основні підходи щодо управління доходами підприємства.

У другому розділі проаналізовано основні результати діяльності ТОВ «БОСФОРЛІС», розділ містить організаційно-економічну характеристику ТОВ «БОСФОРЛІС», проведено аналіз рівня й динаміки найважливіших техніко-економічних показників підприємства, доходу від різних видів діяльності, аналіз ефективності формування та використання доходів підприємства.

У третьому розділі результати проведеного аналізу дозволили сформулювати конкретні практичні заходи щодо підвищення доходу підприємства.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 80 сторінки. Основний зміст викладено на 74 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 19 рисунків.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволили зробити такі висновки.

1. Дохід підприємства є одним із головних показників у діяльності підприємства, який характеризує його одну із головних підприємницьких цілей. У різні періоди розвитку дана категорія вивчається на різних рівнях і представниками наукових шкіл. У законодавчих актах поняття «дохід» трактується «як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період». Дане поняття тісно пов'язано з прибутком підприємства, але ототожнювати його не варто. У результаті проведення дослідження з'ясовані основні риси, які характерні доходу підприємства.

2. Провівши структурування доходів підприємства з'ясували, що існує багато класифікаційних ознак, за якими характеризується дохід. Основною ознакою є класифікація за видами діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової. В роботі розглянуто формування складу доходів підприємства від різних видів діяльності.

3. Основними факторами, що впливають на зміну доходу підприємства є зовнішні та внутрішні. Найбільш впливовими факторами є внутрішньовиробничі, саме на ці фактори підприємство може впливати. Найбільшу питому вагу у діяльності підприємства займає виручка від реалізації продукції. Одною з основних груп зовнішніх факторів, є фактори пов'язані з державним регулюванням цін, тарифів, податкових ставок, нормативів, штрафних санкцій.

4. Управління доходами підприємства повинно базуватись на основних положеннях теорії стратегічного управління. Констатовано, що управління доходами за центрами відповідальності здійснюється за принципом визнання зон індивідуальної відповідальності, як це зафіксовано в організаційній структурі підприємства. На підприємстві можна виділити

три центри відповідальності: центр витрат; центр прибутку або доходів; центр інвестування.

5. Основною діяльністю підприємства на початку розвитку була закупівля та оптова торгівля деревиною та продукцією лісового господарства. Деревина експортувалася за кордон, а в Україну надходили валюта – здійснювалася зовнішньо економічна діяльність. Можна зазначити, що 2017 рік був не самим кращим у діяльності підприємства ТОВ «БОСФОРЛІС», тому що спостерігається значне зниження за усіма показниками. Але у 2019 році ситуація значно покращилася, що найшло відображення у показниках, які розраховані.

6. Основними джерелами формування доходів є доходи від операційної діяльності, які складають найбільшу питому вагу у структурі доходів. У структурі витрат і відрахувань найбільшу питому вагу займають собівартість реалізованої продукції й інші операційні витрати. Аналіз прибутку від основної діяльності свідчить про його зростання за останні роки.

7. Оцінка ефективності управління доходами розкривається через показники достатності операційних доходів для фінансування операційних витрат, коефіцієнт обороту активів і рентабельність продаж. Коефіцієнт обороту активів він показує наскільки ефективно підприємство управляє своїми активами.

8. Основними резервами зростання доходів від реалізації продукції є збільшення обсягу реалізації продукції та підвищення ціни одиниці продукції. Резервами зростання доходів товариства є інші операційні доходи та інші доходи. Результати аналізу показують, що найбільшу питому вагу займають інші доходи, що складають більш 83,6 %.

9. Запропоновані заходи щодо підвищення операційного доходу ТОВ «БОСФОРЛІС». Такими заходами стали: розширення ринків збуту продукції за допомогою придбання більш потужного обладнання та списання малопотужного розпилювального верстата, який довгий час не використовувався на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 416 с.
2. Астринский Д. Экономический анализ финансового положения предприятия // Экономист. – 2000. – № 12. – С.53-59.
3. Блонська В.І. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В.І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.- техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6. – С. 117-123.
4. Виссема Х. Стратегический менеджмент и предпринимательство: возможности для будущего процветания / Х. Виссема : Пер. с англ. – М. : Изд. «Финпресс», 2000. – 272 с.
5. Волков О.И. Экономика предприятия: учебник / под ред. проф. О.И. Волкова. – М.: Изд-во ИНФРА-М, 1997. – 416 с.
6. Гавриленко О.Є. Умови визначення доходу: основні проблеми та шляхи їхнього вирішення / О.Є. Гавриленко//Вісник ДонНУЕТ. - 2011.-№3 –С. 219-223.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
8. Грузинов В.П. Экономика предприятия (предпринимательская) / В.П. Грузинов : учебник. – Изд. 2-е. – М. : Изд-во ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 795 с.
9. Дафт Р. Менеджмент / Р. Дафт : Пер. с англ. - СПб. : Питер, 2001. – 832 с.
10. Економічний аналіз / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – 680 с.
11. Євдошак В.І. Маначинська Ю.А. Відображення інформації про доходи в облікових регістрах та звітності Економічний аналіз. 2016 рік. Том 24. № 2. С. 147-153.

12. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
13. Замогильный П. Формирование центров финансовой ответственности в финансовой структуре авиаремонтных предприятий Економічний аналіз. 2012 рік. Випуск 11. Частина 4. С. 237-240.
14. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська // Науковий вісник НУБіП України. – К.: Вид-во НУБіП України, 2010. – Вип. 154. – Ч. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_154_3/10ktg.pdf.
15. Карпенко Д.В. Сучасні підходи до трактування сутності категорії «Дохід» *Економіка Крима №1(42), 2013 год С. 166-171.*
16. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. Избранное / Вступ. ст. Н.А. Макашевой. — М.: Эксмо, 2008. — 960 с.
17. Кічук О.С., Черногоров Г.І. Сучасний стан розвитку фондового ринку в Україні «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» : матеріали восьмої Міжнар. наук.-практ. конф. 11-12 вересня 2020 р. – Одеса, ФОП Бондаренко М.О., 2020. С. 125-126..
18. Кошельок Г.В., Малишко В.С. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2016. № 7. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (дата звернення 20.09.2020).
19. Кошельок Г.В., Янковий В.О. Факторний аналіз прибутку м'ясопереробного підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 3 (53). – Ч. 2. – 122-127 с.
20. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – М., «ИНФРА- М», 2005. – 972 с.
21. Маршал А. Принципы экономической науки. – М.: Прогресс, 1993. 594 с.

22. Мельник В.М., Борзенкова О.Д. Еволюція поглядів на дохід і прибуток підприємства як потенційні об'єкти оподаткування *Фінанси України*, 10'2011 С. 32-43.

23. МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 18 (МСБО 18) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід», затверджений від 01.01.2012 р. / [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_025, вільний.

25. Мочерний С.В. Економічна теорія : підручник / С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 856 с.

26. Осипов П. В. Интегральный производственный потенциал пищевой промышленности. – Одесса : Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2004. – 289 с.

27. Остапенко Я. О. Аналіз доходів і витрат підприємств готельного господарства як інструментарій для реалізації контрольних функцій системи управління. *Фінансовий простір* № 2 (14) 2014. С.116-121.

28. Остапенко Я.О. Аналіз доходів і витрат підприємств готельного господарства як інструментарій для реалізації контрольних функцій системи Управління *Фінансовий простір* № 2 (14) 2014 С.116-121.

29. Пастухова В. Стратегічне управління : Монографія / В. Пастухова. - К. : КНТЕУ, 2003. – 342 с.

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 318, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>, вільний.

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>, вільний.

32. *Полянко В. В.* Стратегія управління доходами торговельного

підприємства : Автореф. ... канд. екон. наук / В. В. Полянко. – К. : КНЕУ, 2002. – 24 с.

33. Попович О.В. Діденко Н.Ю. Тлумачення економічної сутності категорії «Дохід» Випуск № 7 / 2016 Економіка і суспільство С.975-978.

34. Продиус Ю. И. Экономика предприятия / Ю. И. Продиус. – Одесса : Черноморье, 2002. – 414 с.

35. Продиус Ю.И. Экономика предприятия / Ю.И. Продиус : учебн. пособ. – Харьков : Изд-во "Одиссей", 2004. – 416 с.

36. Разумов И.А. Доход предприятия: проблемы в содержании, расчете и определении в качестве налогооблагаемого объекта

37. Романенко О.Р., С.Я. Огородник, М.С. Зязюн, А.А. Романенко О.Р. та ін. Фінанси: Навч.-метод. посіб. / О.Р. Славкова. — К.: КНЕО, 2008. — 201 с.

38. Сідун В.А. Економіка підприємства / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова : навч. посібн. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 436 с.

39. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов: Пер. с англ. – М.: Наука, 1993. – 569 с.

40. Соколов А.А. Теория налогов / А. А. Соколов. – М.: ООО «ЮрИнфоРПресс», 2003. – 506 с.

41. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.

42. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності: Підручник. – К.: А.С.К., 1998. – 800 с. 6.

43. Тридід О.М. Принципи та підходи до управління доходами підприємств / О.М. Тридід // БізнесІнформ. – 2012. – №9. – С.209-211.

44. Фінансова звітність ТОВ «Босфорліс»

45. Чейлях О. Ю. Піскунова Н. В. Проблемні аспекти визнання доходу від реалізації у сучасних умовах господарювання Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса [Том 2, № 4 \(2012\)](#) С.388-392.

46. Череп А. Специфіка прояву функцій менеджменту у сфері управління

доходами підприємств залізничного транспорту *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту: Серія «Економіка і управління»*. – Вип. 33. – К. : ДЕТУТ, 2014. С. 169-174.

47. Черногоров Г.І. Взаємозв'язок понять «економічний розвиток» і «економічне зростання» *Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом*, 2020. № 33 (1). С. 13-17.

48. Черногоров Г.І. Внутрішні фактори, що впливають на зміну доходу від операційної діяльності підприємства. *«Незалежна Україна: вектори політичного та соціально-економічного розвитку»: Матеріали IV міжвузівської науково-практичної конференції*, 10 квітня 2020 р. Одеса ОФЕК КНТЕУ, 2020. С.39-41.

49. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : Навч. посібник / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська. – К. : КНЕУ, 1999. – 384 с.

50. Шмиголь Н. М. Принципи управління доходами в діяльності організації / Н. М. Шмиголь // *Науковий збірник Прикарпатського національного університету «Актуальні проблеми розвитку економіки регіону»*. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету, 2010. – Вип. 6., Т. 1. – С. 166 – 170.

51. Шмиголь Н.М. Балака Т. Дохід підприємства: історичні етапи формування категорії в обліку та економічній теорії *Приазовський економічний вісник Класичний приватний університет Випуск 1(01) 2017 С. 3-9*.

52. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // *Держава та регіон: наук.-виробн. журнал*. – Сер.: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя: Вид-во Класичного приватного університету. – 2009. – № 7. – С. 221-225.

53. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // *Держава та регіон : наук.-*

виробн. журнал. – Сер.: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя : Вид-во Класичного приватного університету. – 2009. – № 7. – С. 221-225.

54. Экономика предприятия : учебник / под ред. проф. О.И. Волкова. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1997. – 416 с.

55. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: Навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2000. – 514 с.

56. Янковий О.Г. Кошельок Г.В. Фактори формування прибутку підприємств Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. статей. / Ред. Зверяков М.І. та ін. Вип. 43. – Одеса: ОДЕУ. – 2011. – С. 298- 305.

57. YouControl, аналітична система для комплаєнсу: сайт. [URL:\[https://youcontrol.com.ua/\]](https://youcontrol.com.ua/) (дата звернення: (01.09.2020).